

บทคัดย่อ

โครงการวิจัย “การศึกษาขีดความสามารถการรองรับของพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนของบ้านแม่กำปอง อ.แม่ออน จ.เชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้ 1) เพื่อประเมินศักยภาพและผลกระทบการท่องเที่ยวด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม ด้านสังคมและวัฒนธรรม และด้านสุขภาพที่มีต่อชุมชน 2) เพื่อค้นหารูปแบบการบริหารจัดการพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวร่วมกับชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่เน้นการบริหารจัดการพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวโดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่

ขอบเขตของการวิจัย การวิจัยกำหนดขอบเขตเฉพาะพื้นที่ท่องเที่ยวชุมชน บ้านแม่กำปอง อ.แม่ออน จ.เชียงใหม่ การศึกษาข้อมูลความคิดเห็นผู้ประกอบการท่องเที่ยวในและนอกพื้นที่ท่องเที่ยวชุมชน รวมทั้งข้อมูลความคิดเห็นนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติที่มาเยือนพื้นที่ชุมชนในช่วงเวลาที่ดำเนินงานวิจัย

วิธีการศึกษา การวิจัยในรูปแบบเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ การใช้แบบสอบถามความรู้สึกและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มาเยือนในพื้นที่ชุมชน และการประเมินสุขภาพและสุขภาวะของสมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์

ผลการศึกษา พบว่า ด้านกายภาพไม่พบผลกระทบด้านลบและอยู่ในระดับที่ชุมชนจัดการได้ ด้านนิเวศศึกษาเรื่องการจัดการขยะ ชุมชนมีความตระหนักในการดูแลและจัดการขยะทั้งครัวเรือนของตนเองและของชุมชน และมีการกำหนดระบบและกลไก ในการเฝ้าระวัง เพื่อการจัดการคุณภาพน้ำอุปโภคและบริโภคได้ด้วยตนเอง และมีความเข้าใจในการตรวจติดตามคุณภาพน้ำอย่างต่อเนื่อง ด้านสังคมวัฒนธรรมศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นการรื้อฟื้นและสร้างสำนึกชุมชนผ่าน กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เน้นการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการประกอบอาหารสำหรับบริการนักท่องเที่ยวที่เน้นวัตถุดิบที่จัดหาได้ภายในชุมชน และรื้อฟื้นรูปแบบวิธีการประกอบอาหารด้านเศรษฐกิจ ไม่พบผลกระทบด้านลบ และอยู่ในระดับที่ชุมชนจัดการได้ ด้านจิตวิทยา การศึกษาความพึงพอใจและความแออัดของนักท่องเที่ยว และสุขภาวะชุมชนที่มีการเปลี่ยนแปลงภายหลังการจัดการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลง สุขภาพของสมาชิกชุมชนโฮมสเตย์ได้รับผลกระทบเล็กน้อยในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว ส่วนนอกฤดูกาลท่องเที่ยวสุขภาพอยู่ในภาวะปกติ

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ชุมชนมีระบบบริหารจัดการท่องเที่ยวของชุมชนที่จัดการระบบการรองรับของทรัพยากรการท่องเที่ยว ด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการรับนักท่องเที่ยวที่พักค้างคืนในหมู่บ้านไม่เกินจำนวนที่กำหนด และสามารถบริหารจัดการได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งกิจกรรมการท่องเที่ยวและกิจกรรมอื่น ๆ ในชุมชน ซึ่งพบว่าผลกระทบเล็กน้อยในกรณีที่มีนักท่องเที่ยวประเภทท่องเที่ยวไปเช้าเย็นกลับ(ที่ไม่พักค้างคืนในหมู่บ้าน) ซึ่งในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวอาจมีจำนวนที่ค่อนข้างมากเข้าไปใช้พื้นที่ในชุมชน เมื่อรวมจำนวนกับนักท่องเที่ยวที่พักค้างคืนในหมู่บ้าน ซึ่งจะได้รับผลกระทบจากการใช้ทรัพยากรร่วมกัน หรือการดูแลนักท่องเที่ยวทั้งสองกลุ่มพร้อมกัน อาจทำให้ดูแลนักท่องเที่ยวได้ไม่ทั่วถึง ซึ่งชุมชนจำเป็นต้องจัดระบบบริหารจัดการไม่ให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งสองกลุ่มอยู่ในพื้นที่ชุมชนเกินจำนวนที่กำหนด โดยจัดระบบการจองล่วงหน้า และปฏิเสธการรับนักท่องเที่ยวในกรณีที่เกิดขีดความสามารถรองรับของการท่องเที่ยวโดยชุมชน รวมไปถึงการจัดระบบและกลไกการเฝ้าระวัง เพื่อติดตามดูแลพื้นที่ชุมชนทั้งด้านกายภาพ สิ่งแวดล้อม

ด้านสังคมและวัฒนธรรม และด้านสุขภาพและสุขภาวะของคนในชุมชน ให้สามารถดำรงชีวิตอย่าง
ปกติสุขโดยไม่เกิดผลกระทบจากการท่องเที่ยว โดยกำหนดจำนวนปริมาณที่เหมาะสม และไม่เกิน
ความสามารถในการรองรับของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ABSTRACT

This research “The Study of Carrying Capacity for Community Based Tourism Management, Baan Mae Kampong, Mae-On District, Chiang Mai has the objectives of this research were to: (1) assess the potential of community and tourism impact within physical, environment, social and culture, and the health assessment, and (2) explore the tourism area based management within host community and stakeholders in relation to the Carrying Capacity for community based tourism management.

The scope of research study has limited to the community based tourism at Baan Mae Kampong, Mae-On District, Chiang Mai. The research study use the mixed method both quantitative and qualitative research method. The research tools used to collect data were questionnaire (opinion survey) through tourist’s satisfaction toward the perception perceived from the community tourism, and tour operator’s opinion survey within community and from outside community. And also collected the opinion survey of psychological and healthy assessment through the member of Home stay group.

A sample of tourists was drawn using as accidental sampling from the sampling frame. Evaluation data were obtained from both Thai and International tourists of the chosen.

The results indicated that: the physical environment aspect was not found the negative impact and the community had ability to manage; the ecological environment aspect for waste & garbage management: the community has an awareness within home and public area, and developed the system and mechanism for self-management towards the water quality within community and also had done the continuous survey checklist; the social and culture aspect has done the cultural awareness and local wisdom refinement through the authentic cooking for tourist’s by using local ingredients within community. The economical aspect was not found the negative impact and the community has done well management. The psychological and health aspects have studied the tourists ‘satisfaction level and opinion survey. And also the study found that the community’s psychological and health aspect has minor changed through their way of life; the member of Home stay community had minor impact in relation to high season but were not affected within low season or normal period.

The conclusion and recommendation: the community had well implementation plan on Carrying Capacity for Community Based Tourism management; as of physical environment aspect: the management of overnight’s tourists within community not exceed than the maximum number (the limit of accepted change) as of well prepared on area management and also provided the tourist’s activities and participation at appropriate level. This study also mentioned that high tourism season effecting to tourists who visited to the community excursion or educational trip (one day program) and including overnight’s tourists who stayed in the community at the same period; has affected through the high consumption level of tourism resources in the community. The community could

not manage well as of the greater number of tourists per time that exceed than their expectation.

Therefore, the community needs to manage both of tourists' type not exceed than their carrying capacity as of pre-booking or advance reservation management system and rejection system for their community carrying capacity in appropriate manner.

The community needs to have the implementation plan for the system and mechanism by monitoring based on the physical environment aspect, surrounding aspect, social and culture aspect, and health and psychological aspect. The community's way of life will not affected by tourism impact in relation to the carrying capacity on Community Based Management and will not exceed than the community's carrying capacity management.

KEYWORDS: Community Based Tourism, Carrying Capacity, Carrying Capacity Assessment